

Årsplan med budget 2024-2027

Fastställt av: Kommunfullmäktige 2023-06-19 § 61

Dnr: KS/2023:21

Innehållsförteckning

Fullmäktiges beslut	1
Övergripande budgetförutsättningar	3
Skatteunderlagsprognos	3
Befolkningsutveckling	3
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	4
Personalkostnader.....	5
Pensionskostnader	5
Likviditet, lån och finansiella kostnader	5
Resultatnivå.....	6
Styrmodell	7
God ekonomisk hushållning	8
Prioriterade målsättningar	9
Finansiella mål	10
Verksamhetsmål	11
Ekonomiska ramar.....	14
Driftramar.....	14
Investeringsram	15
Driftramar 2024-2027	16
Investeringsramar 2024-2027.....	17
Nämndplaner och driftbudget för 2024 och planperioden 2025-2027	18

Fullmäktiges beslut

Budget 2024

§ 61, 2023-06-19

Kommunfullmäktige beslutar att "Årsplan med budget 2024-2027" inklusive driftramar, investerings-ramar, finansiella mål och verksamhetsmål fastställs. Respektive nämnd uppmanas att upprätta nämndplan 2024. Respektive nämnd uppmanas att upprätta detaljbudget inom tilldelad ram. Respektive nämnd ska inom tilldelad ram budgetera för oförutsedda kostnader med 1 procent av tilldelad nettokostnadsram.

Skattesats 2024

§ 129, 2023-10-30

Förutsatt att regeringen godkänner Region Dalarna och kommunernas skatteväxlingsbegäran och därmed ny länsvis skattesats för regionen och kommunerna i Dalarna från och med den 1 januari 2024, ska skattesatsen för Malung-Sälens kommun år 2024 vara 22,56 kronor.

Regeringen godkände ändring av länsvisa skattesatsen 2023-11-16 enligt "Förordning om ändring i förordningen (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning.

Låneramar 2024

§ 130, 2023-10-30

Kommunstyrelsen har rätt att låna upp till ett totalt högsta lånebelopp om 525 miljoner kronor för Malung-Sälens kommun.

Borgensramar 2024

§ 131, 2023-10-30

Kommunfullmäktige beslutar, att såsom för egen skuld ingå borgen för Malunghems ABs låneförpliktelser upp till ett totalt högst lånebelopp om 292 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader. Det totala högsta lånebeloppet ska beräknas på skuldebrevets respektive ursprungliga lånebelopp.

Kommunfullmäktige beslutar, att såsom för egen skuld ingå borgen för Vatten och Avfall i MalungSälens ABs låneförpliktelser upp till ett totalt högst lånebelopp om 420 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader. Det totala högsta lånebeloppet ska beräknas på skuldebrevets respektive ursprungliga lånebelopp.

Kommunfullmäktige beslutar, att såsom för egen skuld ingå borgen för Malung-Sälens Elverks ABs låneförpliktelser upp till ett totalt högst lånebelopp om 60 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader. Det totala högsta lånebeloppet ska beräknas på skuldebrevets respektive ursprungliga lånebelopp.

Kommunfullmäktige beslutar, att såsom för egen skuld ingå borgen för Malung-Sälens Elnäts ABs låneförpliktelser upp till ett totalt högst lånebelopp om 95 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader. Det totala högsta lånebeloppet ska beräknas på skuldebrevets respektive ursprungliga lånebelopp.

§ 155, 2023-12-18

Kommunfullmäktige beslutar, att såsom för egen skuld ingå borgen för Vatten & Avfall i Malung-Sälens ABs låneförpliktelser upp till ett totalt högsta lånebelopp om 470 miljoner kronor, jämte därpå löpande ränta och kostnader. Det totala högsta lånebeloppet ska beräknas på skuldebrevets respektive ursprungliga lånebelopp.

Övriga beslut

§ 81, 2023-09-25

Investeringsmedel år 2024 beviljas socialnämnden för inventarier till hemtjänsten södra i industrihus 1 med 520 000 kronor.

§ 82, 2023-09-25

Investeringsmedel år 2024 beviljas socialnämnden för inventarier till daglig verksamhet LSS Lillmons skola med 244 000 kronor.

§ 84, 2023-09-25

Räddningsnämnden beviljas utökad driftram år 2024 med 500 000 kronor. Utökning av driframen för räddningsnämnden finansieras genom sänkt budgeterat årsresultat till 1 810 000 kronor.

Övergripande budgetförutsättningar

Beräknade skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning är underlag till fördelning av driftramar för åren 2024-2027. För beräkning av nivån används Sverige Kommuner och Regioners (SKR) skatteunderlagsprognos. Revideringar av skatteunderlagsprognosen sker vid ett flertal tillfällen under året. För budgetförutsättningarna, upprättade per februari, användes skatteunderlagsprognos från december 2022, cirkulär 2022:54, cirkulär 2022:57 och cirkulär 2022:58. Driftramar 2024-2027 är därefter beräknade med utgångspunkt från SKR cirkulär 2023:20 (aprilprognos).

Skatteunderlagsprognos

SKRs skatteunderlagsprognos (cirkulär 2023:20) sammanfattas med att två tuffa år väntar med efterföljande negativa följder under längre tid. I prognosen räknar SKR att toppen på inflationen är passerad men inflationsmålet inte nås förrän i slutet av 2023 eller långt in på 2024. Sveriges förhållandevis höga bostadslån och högre andel lån med kort räntebindningstid gör att svensk KPI-inflation för helåret 2023 blir högre än i andra OECD-länder. Den försvagade svenska kronan bidrar även till den högre inflationen i Sverige. SKR gör även bedömningen att ytterligare höjning av styrräntan kommer ske under 2023.

Under sista kvartalet 2022 föll svensk BNP. Efter en kort period av normalisering med återhämtning efter pandemin går ekonomin återigen in i en lågkonjunktur. Räntekänsligheten bidrar till konjunkturedgången, och då främst hushållens konsumtion och investeringar, främst bostadsinvesteringarna. Reallönerna urholkas av den höga inflationen och reala disponibla inkomster minskar. Hushållens utrymme för konsumtion begränsas. Osäkerheten för kommande år medför att hushållen förväntas dra ner på större investeringar i närtid. SKR räknar med att bostads-investeringarna minskar 20 procent år 2023.

BNP beräknas minska 1 procent främst drivet av hushållens minskade konsumtion. Även offentlig konsumtion förväntas ha en svag utveckling och bedömningen är noll-tillväxt år 2023. Den statliga konsumtionen förväntas öka vilket kopplas till satsningar på försvaret och rättsväsendet. Kommun-sektorns konsumtion förväntas minska vilket härleds till dystert ekonomisk läge samt för regionerna fortsatt utfasning av pandemirelaterade åtgärder. Nettoexporten förväntas hålla uppe BNP något, där svag inhemsk efterfrågan dämpar importen samtidigt som svagare global efterfrågan dämpar även exporten.

SKR bedömer att medelarbetstiden och sysselsättningen kommer öka 2025-2026, efter tillfälligt ökad arbetslöshet under år 2024. Det utgår från att minskad efterfrågan år 2023 leder till att företagen anpassar sig till lågkonjunkturen. Samtidigt gör olika så kallade skiktgränser i skattesystemet det mer lönsamt att arbeta mer, exempelvis från deltid till heltid eller arbeta längre upp i åldrarna.

Befolkningsutveckling

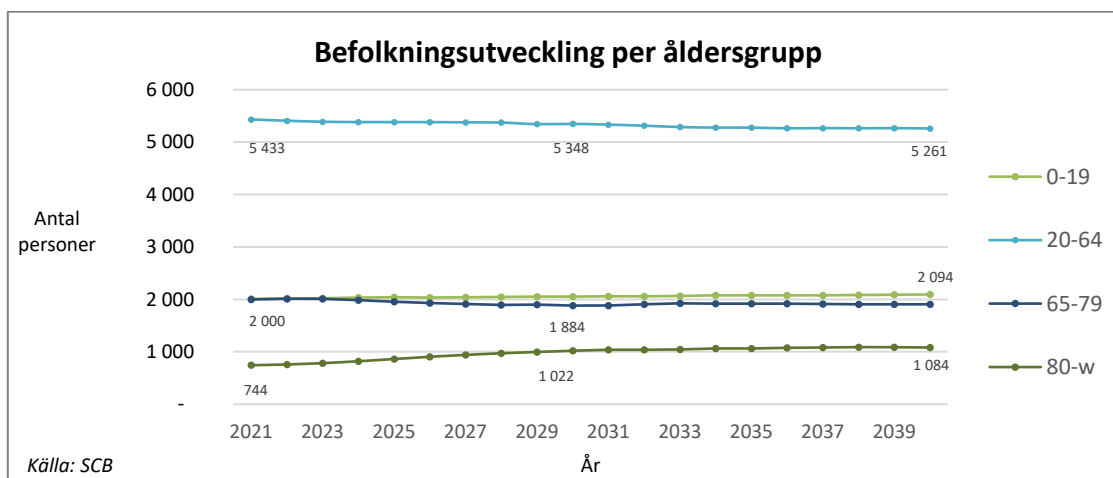
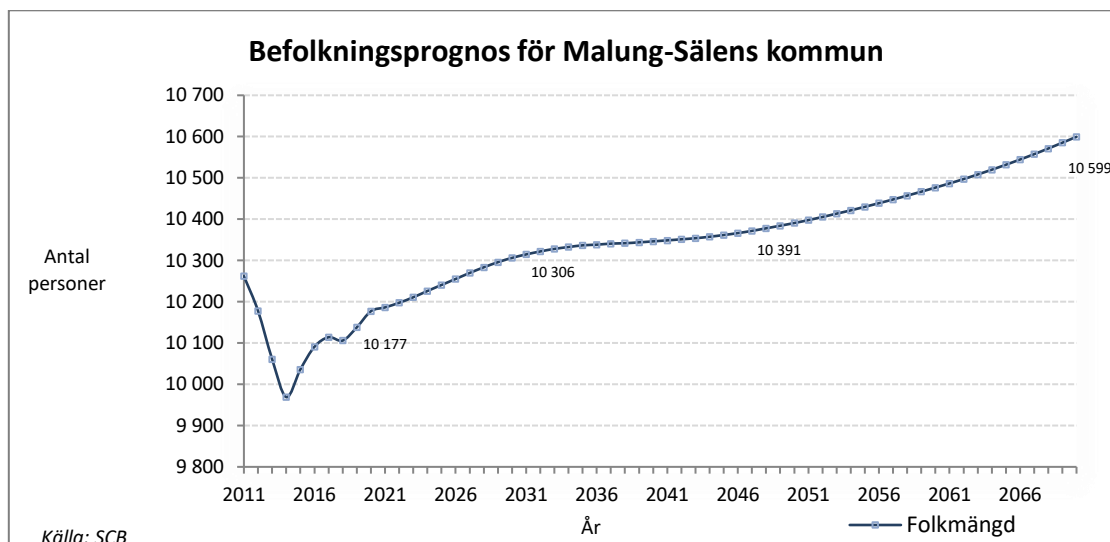
Befolkningen i länet minskade år 2022 med 77 invånare, att jämföra med föregående år när invånarantalet ökade med 711 invånare. I Malung-Sälens kommun ökade befolkningen år 2022 med 40 invånare, vilket är i nivå med snittökningen senaste tre åren. Trenden för Malung-Sälens kommun har varit en minskande befolkning. Den trenden bröts år 2015 och under de senaste åtta åren har befolkningen ökat sju av de åren, med undantag av år 2018 då invånarantalet minskade med åtta invånare. Sett till den senaste tioårsperioden har befolkningen totalt sett ökat med 80 invånare. Det kan jämföras med att fram till år 2021 summerade tioårsförändringen till minskning. Det är av vikt att trenden med ökande befolkning fortsätter.

Födelsenettet har under en lång period varit negativt, med en minskning med cirka 30-50 invånare, där antalet som föds uppgår till cirka 75 till 100 stycken, medan antalet som avlider uppgår till 100 till 140 stycken. Flyttnettot har även det varit negativt under ett antal år, men trenden bröts under år 2015 och år 2016 då flyttnettot var positivt, med cirka 100 invånare per år. Under åren 2017 till 2022 har flyttnettot legat på mellan 50 till 75 invånare per år. De senaste två åren 2021 och 2022 har flyttnettot varit positivt med ett snitt på 65 invånare per år. Kommunens befolkning var vid årsskiftet 2022/2023 totalt 10 258 invånare.

Under år 2021 upprättade SCB, på uppdrag av kommunen, en befolkningsprognos. Prognosen visar på en trend med ökande befolkning, vilket är en förändring jämfört med tidigare prognos från 2019 som visade på en minskande befolkning. Över perioden 2021 - 2070 prognostiseras en årlig genomsnittlig ökning av befolkningen

med 8 personer. Inflyttade prognostiseras vara fler än utflyttade medan ett födelseunderskott prognostiseras över perioden.

Fördelat på åldersgrupper kommer, enligt SCBs prognos, gruppen 80 – år öka med drygt 300 personer fram till år 2040, medan 0 – 19 år kommer öka med drygt 80 personer. Gruppen 20-64 kommer minska med knappt 200 personer och gruppen 65 -79 kommer minska med cirka 100 personer. Ökningen av äldre och yngre är underlag för planering av kommande års verksamhet och prioriteringar.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

De ekonomiska förutsättningarna för kommunen för åren 2024 till 2027 innebär tuffa ekonomiska utmaningar för kommunen, dess nämnder och den kommunala förvaltningen. Skatteunderlaget för år 2024 är uppräknat enligt beräkningsförutsättningar från SKR (cirkulär 2023:20). Med invånarantal 10 150 invånare beräknas skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning uppgå till 782 mnkr.

Det är en ökning med 14 mnkr (+ 2 %) jämfört med prognostiserade utfall från skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning år 2023. Jämfört med budgeterade intäkter är det en ökning med 30 mnkr (+ 4 %). Givet att beräkningsförutsättningen invånare ökas med genomsnittlig ökning senaste fem åren, motsvarande 10 240 invånare, ökar intäkter från skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning med ytterligare cirka 5,5 mnkr till år 2024. Det behöver ställas i relation till förväntade personalkostnadsökningar (löner och pensioner)

samt prisökningar för övriga kostnader omkring 40 mnkr. Därtill behöver volymförändringar (ökningar) och förändrade ambitionsnivåer inrymmas.

Personalkostnader

Löneökningar för verksamhetsåret 2024 budgeteras inom finansförvaltningen, i en så kallad central pott. Fördelning till nämnderna sker efter genomförd lönerevision under verksamhetsåret. Det innebär att nämnderna föreslås ges full kompensation för lönerevision 2024 som beslutas av som kommunstyrelsens arbetsutskott. I lönepotten inryms även medel för särskilda satsningar eller prioriteringar för vissa grupper som kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar om i samband med lönerevisionen.

Pensionskostnader

De kommunala pensionskostnaderna för anställdas pensioner och utbetald pensioner ökar väsentligt, jämfört med tidigare år, från och med år 2023. Den stora ökningen påverkar främst år 2023 och 2024 enligt prognoserna. Det förklaras av nytt pensionsavtal för anställda, AKAP-KR (avgiftsbestämd kollektivavtalad pension) från och med 2023 i kombination med inflation och hög ökning av prisbasbeloppet respektive inkomstbasbeloppet. Under år 2023 väljer anställda med rätt till förmånsbestämd ålderspension (FÅP) att endera byta till AKAP-KR eller behålla FÅP. Beroende på anställdas val påverkas både innevarande års utfall och kommande års prognoser. Samtidigt förväntas utbetalning av bruttopensioner från ansvarsförbindelsen öka från år 2024 beroende på samordningsregler där nivån indexerar med prisbasbeloppet.

Pensionsavtalet AKAP-KR som gäller från 2023-01-01 innebär att pensionsavsättningen är 6 procent jämfört med tidigare 4,5 procent på den pensionsgrundande lönen upp till och med 7,5 inkomstbas-belopp, samt 31,5 procent jämfört mot 30 procent för löner överstigande 7,5 inkomstbasbelopp. Anställda med tidigare FÅP som väljer att gå över till AKAP-KR kompenseras för övergången till avgiftsbestämd pension genom trappa beroende på ålder vilket även påverkar kommande pensionskostnader.

Pensionskostnader inklusive prognostiserade ökning är budgeterade inom finansförvaltningen. Finansförvaltningen i sin tur kompenseras genom personalomkostnadspålägget som nämnderna påförs innehållande beräknade sociala avgifter och pensionsavgift.

Likviditet, lån och finansiella kostnader

Upptagna lån uppgick till 178 mnkr per 2023-01-01, varav 155 mnkr var långfristiga. Under 2022 tecknades två nya lån, ett av dessa ersatte lån som förföll (40 mnkr) och ett nytt lån om 35 mnkr togs upp. Tre befintliga lån amorterades med totalt 3 mnkr. Under början av år 2023 har ett lån om 20 mnkr förfallit och amorterats. Ett nytt lån har tagits upp med 50 mnkr. Planerade investeringar och pågående planering av investeringar för politiska beslut kommer medföra att ytterligare nyupplåning behöver ske under år 2023 på omkring 80 - 100 mnkr.

Bankmedel för kommunen uppgick till 73 mnkr per 2023-01-01. Likviditeten har minskat med 11 mnkr under år 2022. Sett till investeringstakten är förklaringen att upptaget lån om 35 mnkr gjordes i slutet av året och därför är minskningen inte större.

Malung-Sälens kommunkoncern beviljades under april 2022 höjd låneram hos långgivare Kommuninvest. Låneramen uppgår från 2022 till 205 000 kronor per invånare att jämföra med tidigare 146 000 kronor per invånare. Låneramen avser kommunkoncernen och beräknas på kommun-koncernens totala skuldsättning. Delägda bolag ingår proportionellt. Vid årsskiftet 2022-12-31 uppgick kommunens lån, borgen och skulder till 138 000 kronor per invånare.

Av 2022 års beslutade investeringar överflyttades 266 mnkr till år 2023. För år 2023 har beslutats om 30 mnkr i ursprunglig investeringsbudget och 1 mnkr i ytterligare investeringar. Tillsammans med förväntat svagare resultat innebär det att investeringarna behöver finansieras genom lån. Det i sin tur medför ökade finansiella kostnader (räntekostnader) under kommande år. Höjda räntenivåer beroende på konjunkturläget medför högre räntekostnader än tidigare beräknat. I beräknad föreslagen budget beräknas räntenivån öka under 2023 för att sedan ha en högre lägstanivå under kommande år.

Resultatnivå

Finansiellt resultatmål bör fortsatt minst motsvara 2 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning exklusive utdelningar från kommunala bolag och resultat från skog och mark-exploatering.

För år 2023 föreslås, i enlighet med budgetanvisningarna, intäkter från utdelningar kommunala bolag budgeteras till 5 mnkr samt resultat från skoglig verksamhet budgeteras till 1,5 mnkr och resultat från markexploatering budgeteras till 0,5 mnkr. Försiktighetsprincipen tillämpas för budgetering av dessa poster. För skoglig verksamhet är skogsstrategin vägledande för resultatmålet.

Med angivna nivåer behöver det budgeterade resultatet sammantaget uppgå till 23 mnkr för år 2023. Exkluderas resultat från utdelningar, skog och markexploatering behöver det budgeterade resultatet uppgå till 16 mnkr, vilket motsvarar 2 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Föreslagen driftbudget 2024 uppnår inte finansiellt resultatmål. För att nå resultatmålet krävs anpassningar genom ökade intäkter, minskade kostnader eller effektiviseringar. Prioriterat är att nämnderna anpassar verksamheten inom givna driftramar.

Styrmodell

Styrmodell för Malung-Sälens kommun fastställdes 2013-11-25, § 100 (dnr KS/2013:476).

Principerna för styrning i Malung-Sälens kommun bygger på mål- och resultatstyrning. Med mål- och resultatstyrning menas att det finns en tydlig styrkedja, där kommunfullmäktige genom att formulera övergripande mål och gemensamma riktlinjer, anger för nämnderna vad som ska åstadkommas och hur uppföljningen ska ske. Målen bryts ner till nämndnivå och förvaltningarna formulerar uppdrag som verkställs och rapporteras tillbaka.

Mål ur ett övergripande perspektiv, kommunfullmäktiges verksamhetsmål (ursprunglig benämning prioriterade inriktningsmål), omfattar alla kommunala verksamheter. Verksamhetsmålen beskriver en inriktning som gäller under planperioden. Till verksamhetsmålen på den övergripande nivån kopplas indikatorer, som ger kommunfullmäktige möjlighet att följa graden av måluppfyllelse. Verksamhetsmål och indikatorer på nämndnivå är respektive verksamhets bidrag till de övergripande målen.

Resultat i ett styrningsperspektiv kräver att kommunen på ett tydligt sätt ska visa vilka effekter som ska åstadkommas för medborgarna/brukarna. Resultatstyrning innebär att kommunen använder olika typer av resultatmätt och nyckeltal för att beskriva service- och tjänstekvalitet samt effektivitet. Måtten används för att följa upp de fastställda verksamhetsmålen.

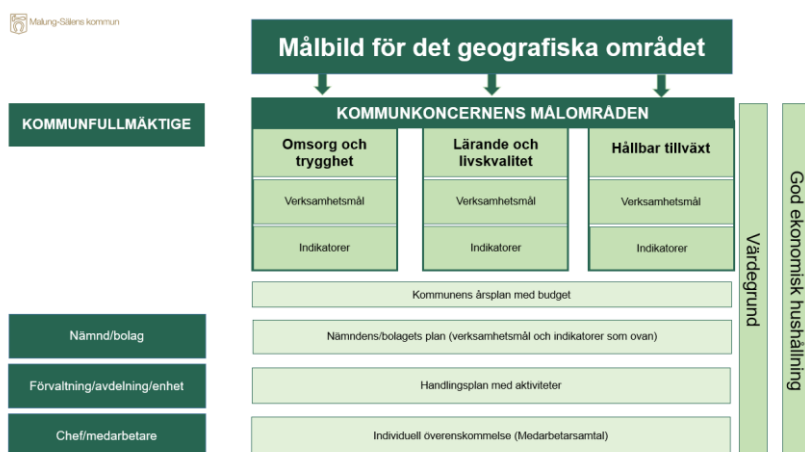
Mål- och resultatstyrningen bygger på decentralisering av ansvar och befogenheter. Kommunfullmäktiges verksamhetsplan har ett perspektiv motsvarande en planperiod på fyra år. Planen revideras varje år under perioden och innehåller:

- Kommunens vision (målbild)
- Strategier (målområden)
- Finansiella mål
- Verksamhetsmål
- Indikatorer för att nå finansiella och verksamhetsmål

Kommunfullmäktiges årsplan (tidigare verksamhetsplan) överlämnas till nämnderna som inom sitt ansvarsområde fastställer

- Nämndplan
- Detaljbudget

Styrmodellen är under revidering för att omfatta den samlade kommunala verksamheten, kommunkoncernen. Principskissen för styrmodellen följer tidigare modell där fullmäktige formulerar målbild för det geografiska området och kommunkoncernens tre målområden. Nämnder och bolag formulerar i sin tur nämnd- och bolagsplan för planperioden med indikatorer och målnivåer som stödjer fullmäktiges verksamhetsmål och målbild.

God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska budgeten innehålla mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Kommunen ska ha god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs av andra juridiska personer. Begreppet ”god ekonomisk hushållning” har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv och omfattar styrning både ur ett kortare och längre perspektiv.

God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv innebär bland annat att varje generation själv behöver bära kostnaderna för den service som den konsumerar. Detta innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat. Kommunen ska ange en tydlig ambitionsnivå för den egna finansiella utvecklingen och ställningen i form av mål. Målformuleringarna bör utgå från vad som i normalfallet är att betrakta som god ekonomisk hushållning, anpassat till kommunens egna förhållanden och omständigheter.

God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv tar sikte på kommunens förmåga att bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. För att skapa förutsättningar för en god ekonomisk hushållning måste det finnas ett samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter. Detta säkerställer en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet.

För att åstadkomma detta samband krävs bland annat en planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål samt en rättvisande och tillförlitlig redovisning som ger information om avvikelser gentemot uppställda mål. Vidare behövs resultatanalyser och kontroller som visar hur verksamhetens prestationer och kvalitet motsvarar uppställda mål samt en effektiv organisation som säkerställer måluppfyllelsen. För att kunna styra verksamheterna, måste kommunen säkerställa processer för att bedriva dessa kostnadseffektivt och ändamålsenligt.

Den politiska majoriteten för mandatperioden 2023-2026, socialdemokraterna och moderaterna, har formulerat ny målbild samt prioriteringar för planperioden. Målbild 2027 med tillhörande målområden, verksamhetsmål och fullmäktiges indikatorer behandlas i ärende KS/2023:263 parallellt med beslut om ”Årsplan med budget 2024-2027”. Ärendet behandlas för beslut i fullmäktige 2023-06-19. Målbilden med målområden, verksamhetsmål och indikatorer är en del av god ekonomisk hushållning i Malung-Sälens kommun. Uppföljning av målbilden sker årligen i samband med del- och årsbokslut genom att mäta måluppfyllelse för indikatorer och verksamhetsmål.

I den årliga måluppföljningen redovisas årets utfall med färgskala grön, gult, rött eller svart för varje indikator. Grönt innebär att indikatorns mål uppnåtts, gult att indikatorns mål delvis uppnåtts och rött att indikatorns mål inte är uppnåtts. Svart innebär att utfall saknas eller att mätning ej gjorts. Grönt motsvarar mer än 100 procents uppfyllelse, gult motsvarar 80 – 99 procents uppfyllelse, medan rött motsvarar 0 – 79 procents uppfyllnad. Respektive övergripande finansiella mål och verksamhetsmål bedöms enligt motsvarande skala uppfyllt, delvis uppfyllt och ej uppfyllt med utgångspunkt av dess indikatorer.

	Uppfyllt
	Delvis uppfyllt
	Ej uppfyllt
	Utfall saknas, bedömning kan ej göras

Målbild 2027 för det geografiska området:

Malung-Sälen - en hållbar tillväxtkommun med goda livsmiljöer

Vi är en världsledande internationell destination med ett näringsliv som bidrar till utveckling och långsiktig konkurrenskraft. Här finns en mångfald av välbesökta evenemang samt ett rikt kultur- och fritidsliv året runt. Vi har en erkänt god kommunal service samt varierade och attraktiva boenden i en trygg miljö. Våra kännetecken är dialog och goda samspel. Vi driver utveckling och uppfattas som handlingskraftiga och effektiva av vår omvärld.

Prioriterade målsättningar

Socialdemokraterna och Moderaterna i Malung-Sälens kommun konstaterar att kärvare ekonomiska tider väntar kommande år. En hållbar ekonomi med ekonomi i balans är överordnat mål för mandatperioden. Samtidigt behöver kommunen utvecklas för en fortsatt tillväxt.

Inom barn- och utbildning är prioriterat att säkerställa ändamålsenliga skollokaler och bygga bort nuvarande moduler. Antalet förskoleplatser inom förskolan i Sälen behöver utökas. Genom utveckling av vuxenutbildningar bidras till kompetensförsörjning för kommunen. Gymnasiet behöver även samverka med näringslivet för att anpassa utbildningar till näringsens behov. Vi vill skapa en resursskola.

Inom näringslivsområdet är prioriterat att tillskapa industritomter med ström och transportkapacitet för elintensiva företag. Vi kommer arbeta för att fler godstransporter kommer ske på järnvägen samt jobba hårt för persontrafik på järnväg. Nyttjande av järnvägen är av vikt för Malung-Sälens kommun och vi kommer satsa på en förlängning av Västerdalsbanan till Sälen. Näringslivet bidrar till kommunens utveckling och prioriterat är att fortsätta stärka näringslivet.

Inom infrastruktur prioriteras att solceller installeras på alla tak på kommunkoncernens fastigheter där det är hållbart. För att möjliggöra boende för invånare behöver fler hyresrätter byggas i hela kommunen. Anläggning av fler gång- och cykelvägar är även prioriterat. Inrättande av "Familjens hus" för samlokalisering av mödravård, barnavård och öppen förskola behöver genomföras i samverkan med region Dalarna för att öka tillgängligheten och enkelheten för familjer i behov av råd och stöd.

För att möta framtiden behöver den kommunala organisationen effektiviseras och utvecklas. En viktig del är prioritering av lokalplanering med syfte att nyttja kommunkoncernens lokaler optimalt. I samverkan med skola, socialtjänst och polis prioriteras förebyggande mot våld, kriminalitet och droganvändning. Inom samverkan ingår arbete med kommunens arbete mot våld i nära relationer som en viktig del.

Inom kultur- och fritidsområdet är prioriterat att fortsätta utveckla och samverka med föreningslivet. I fokus är ungas hälsa och fritid där rörelseaktiviteter prioriteras. Barn och unga ska ges tillgång till ett brett utbud av kulturupplevelser, kulturyttringar och föreningsliv.

Inom äldreomsorg är det viktigt att vårdyrken görs mer attraktiva. Som en del i förbättring av arbetsmiljön behöver lokaler anpassas. För äldre och pensionärer behöver tillskapas fler boenden, trygghetsboenden. För de som skrivs ut från sjukhus behöver mottagningen förbättras. Vi ser behov av att utveckla demensvården i kommunen.

Tio särskilt prioriterade uppdrag till kommunens bolag och nämnder för mandatperioden är:

Barn- och Utbildning:

1. Tillskapa ändamålsenliga skollokaler och bygga bort moduler
2. Utökning av platser i förskolan

Näringsliv:

3. Skapa industritomter med ström och transportkapacitet för elintensiva företag.
4. Arbeta för fler godstransporter och persontrafik på järnväg, samt en förlängning till Sälen.

Infrastruktur:

5. Solceller på alla tak på kommunens fastigheter där det är hållbart.
6. Bygga fler hyresrätter i hela kommunen
7. Fler gång- och cykelvägar

Organisation:

8. Effektivisera och utveckla kommunens organisation för bättre kommunal service.

Kultur och fritid:

9. Fortsätta utveckla, ytterligare förstärka och samverka med föreningslivet.

Äldreomsorg:

10. Vi behöver göra vårdyrken mer attraktiva

Finansiella mål

Finansiella mål är inte specifikt angivet i målbild 2027.

Finansiella mål för år 2024 utgår från kommunens behov av resultatnivå samt beräknade lån- och borgenstak för kommunen och de kommunala bolagen. För planperioden finns planer på omfattande investeringar vilket förväntas öka lånade medel och därmed behöver kommunkoncernens lånetak ökas jämfört med 2023 års nivå. Investeringarna kommer samtidigt öka anläggningstillgångarna. För att bibehålla soliditeten behöver positiva resultatnivåer uppnås, vilket för den kommunala organisationen förutsätter att nämnderna bedriver verksamheten inom tilldelad ram. Nämnderna behöver samtidigt balansera tillkommande drift- och avskrivningskostnader inom driftutrymmet.

Finansiellt mål	Indikator	Målnivå 2024	Utfall 2022
Kommunfullmäktiges fastställda finansiella mål	Årets resultat, för kommunen i andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning (%)	> 2	3
	Kommunens lånetak (kr/inv)	< 38 000	17 328
	Kommunkoncernens lånetak (kr/inv)	< 130 000	76 524
	Soliditet inkl pensionsåtagande kommunen (%)	> 15	27
	Soliditet inkl pensionsåtagande kommunkoncernen (%)	> 25	31

Verksamhetsmål

Omsorg och trygghet

Målområdet omsorg och trygghet preciserar att "Vi erbjuder omsorg med god kvalitet och stärker samhällskontraktet där människor bidrar och känner delaktighet. Beredskap och förebyggande insatser inom kommunens samtliga verksamheter skapar god kvalitet, trygghet och inkludering. Vi är förberedda att möta dagens och framtidens behov." Till målområdet finns tre verksamhetsmål och sex indikatorer.

Verksamhetsmålen är:

- Trygghet och delaktighet
- Omsorg med god kvalitet
- Framtidssäkrade verksamheter med god beredskap

Mål-områden	Verksamhetsmål	Indikator (kort beskrivning)	Indikator (detaljerad beskrivning)	Målnivå 2024	Utfall 2022
OMSORG OCH TRYGGHET	Trygghet och delaktighet	Tillit till andra	Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	≤ 25	26
		Responstid för räddningstjänst	Responstid (tid från 112-samtal till första resurs är på plats) för räddningstjänst (mediantid i minuter)	< 14,2	18,4
	Omsorg med god kvalitet	Brukarbedömning särskilt boende	Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	≥ 85	84
		Brukarbedömning hemtjänst	Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	≥ 92	95
	Framtidssäkrade verksamheter med god beredskap	Driftstörningar VA	Driftstörningar VA - utryckningar utöver ordinarie arbetstid under beredskap (antal timmar)	≤ 850	875
		Sjukfrånvaro	Sjukfrånvaro i kommunkoncernen (%)	≤ 6	8,1 kommun

Lärande och livskvalitet

Målområdet lärande och livskvalitet preciserar att *"Vi bidrar till innovationskraft och kompetensförsörjning. Vi utbildar med god kvalitet, verkar för höjda utbildningsnivåer och stärker livslångt lärande. Ett varierat kultur- och fritidsliv bidrar till kommunens identitet och attraktionskraft. Genom gott samspel mellan kommunen, näringsliv och föreningsliv verkar vi för förbättrad folkhälsa och jämlikhet."* Till målområdet finns tre verksamhetsmål och sex indikatorer. Verksamhetsmålen är

- God folkhälsa och ett varierat kultur- och fritidsliv
- Utbildning med god kvalitet
- Strategisk kompetensförsörjning

Mål-områden	Verksamhetsmål	Indikator (kort beskrivning)	Indikator (detaljerad beskrivning)	Målnivå 2024	Utfall 2022
LÄRANDE OCH LIVSKVALITET	God folkhälsa och ett varierat kultur- och fritidsliv	Hälsotillstånd invånare	Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)	≥ 70	69
		Biblioteksbesök	Besök till biblioteken i kommunen (antal)	≥ 60 000	57 723
	Utbildning med god kvalitet	Behöriga till yrkesprogram	Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)	≥ 85	91,5
		Gymnasieelever med examen	Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	≥ 75	67,7
	Strategisk kompetensförsörjning	Arbetsplatsförlagt lärande (APL)	APL (arbetsplatsförlagt lärande) på lokala arbetsplatser, andel (%)	≥ 80	67
		Vuxenutbildning	Genomförda poäng på grundläggande och gymnasial nivå, exklusive avbrott (antal)	≥ 44 150	44 150

Hållbar tillväxt

Målområdet hållbar tillväxt preciserar att "Vi arbetar för ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Vi främjar entreprenörskap och företagande. Vårt samhällsbygge är stabilt och framtidssäkert med goda inkluderande livsmiljöer och boenden. Tillgänglighet och service med god kvalitet för boende, företag och besökare har hög prioritet. Vi verkar för förbättrad infrastruktur, hållbart resande och hållbara transporter. Vi främjar cirkulär ekonomi och resurseffektivitet.". Till målområdet finns fyra verksamhetsmål och åtta indikatorer. Verksamhetsmålen är

- God tillgänglighet, service och ett gott näringslivsklimat
- Hållbar infrastruktur, mark- och lokalförsörjning
- Tillgång till bostäder i olika boendeformer
- Minskad klimatpåverkan

Mål-områden	Verksamhetsmål	Indikator (kort beskrivning)	Indikator (detaljerad beskrivning)	Målnivå 2024	Utfall 2022
HÅLLBAR TILLVÄXT	God tillgänglighet, service och ett gott näringslivsklimat	Svenskt näringslivs ranking	Svenskt näringslivs ranking (topp 100)	≥ 79	79
		Handläggningstid värmepumpanläggning	Tidsfrist handläggning av anmälan/ansökan för installation av värmepumpanläggning (antal kalenderdagar)	≤ 40	-
		SKRs servicemätning	Servicemätning - Nöjd med bemötandet via telefoni, (index)	≥ 82,1	-
		SKRs servicemätning	Servicemätning - Tydligt svar från kommunen via e-post, (index)	≥ 81,6	-
	Hållbar infrastruktur, mark- och lokalförsörjning	Bredband	Hushåll med tillgång till eller möjlighet att ansluta till bredband om minst 1 Gbit/s, andel (%)	≥ 97,5	94,3
		Elavbrott	Elavbrott, genomsnittlig avbrottsstid per kund, SAIDI, driftstörning (minuter/kund)	≤ 120	57
	Tillgång till bostäder i olika boendeformer	Uthyrningsgrad lägenheter	Uthyrningsgrad allmännyttans lägenheter (%)	98	99,1
		Handläggningstid bygglov	Handläggningstid (median) från när ansökan betraktas som fullständig till beslut för bygglov för nybyggnad av en- och tvåbostadshus (antal dagar)	≤ 37	52 (år 2021)
	Minskad klimatpåverkan	Svenska livsmedel	Svenska livsmedel i kommunala verksamheter, andel (%)	≥ 75	75,8
		Restavfall	Mängd restavfall ska minska till 2027 med 25 % jämfört år 2022 (ton)	≤ 5 636	5 933

Ekonomiska ramar

Driftramar

Prognos för skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning har beräknats på invånarantal 10 150 personer. För planperioden har en årlig ökning om 20 personer från och med 2025 använts i beräkningsunderlaget.

Nämndernas preliminära driftramar för 2024 och planperioden 2025 -2027 har beräknats med följande övergripande förutsättningar:

- Lönerrevision 2023 helårseffekt är fördelad till nämnderna.
- Löneökningar för år 2024 budgeteras i central lönepott inom finansförvaltningen. Fördelning med budgetkompensation för löneökningar görs till nämnderna under verksamhetsåret efter genomförd lönerrevision. En del av lönepotten reserveras för särskilda satsningar och prioriteringar som personalutskottet beslutar om. För lönepott år 2024 anslås 15 mnkr motsvarande 9 månaders löneökning. Motsvarande lönepott för planperioden ingår i finansförvaltningens ram för åren 2025-2027.
- Pensionskostnader för utbetalda pensioner förväntas öka från 2024 och utbetalda pensioner har räknats upp med 5 % jämfört med KPAs prognostiserade uppgifter. I övrigt är pensionskostnaderna beräknade med underlag från KPA.
- Övriga kostnader har uppräknats med 0 procent för år 2024 – 2027.
- Internränta för anläggningstillgångar ingår i underlaget med 2,5 procent.

Utrymmet från skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning medger ingen kompensation för generella kostnadsökningar inklusive ökning för internränta. Inget utrymme finns heller för kompensation för tillkommande kapitaltjänstkostnader för pågående och planerade investeringar, exklusive simhallsinvestering, exempelvis infrastrukturinvesteringar gator och vägar samt gatubelysning till kommunstyrelsen eller nya fordon räddningstjänsten. Personalomkostnadspåslägget prognostiseras höjas för 2024 till 45,7 procent.

Ej kompenenserade övriga kostnader, exklusive volym- och ambitionsökningar:

- Övriga kostnader, 3 procents ökning motsvarar 15 mnkr
- Internränta för befintliga anläggningstillgångar motsvarar 6 mnkr
- Kapitaltjänstkostnader pågående nyinvesteringar (exkl simhall) 1,5 mnkr
- Personalomkostnadspålägg ökning till 45,7 procent motsvarar ökning 5 mnkr.

Nämndspecifika justeringar

- Kommunfullmäktige
 - Ramökning för arvoden
- Revisionen
 - Ramökning till år 2024 växlas från höjd dubbla revisionsgrupper till utökning för tillkommande kostnader finansiell revision med anledning av nytt regelverk.
- Valnämnden
 - Ramökning 2024 för val till Europarlamentet
- Överförmyndaren
 - Ramminskning 0,4 mnkr för tidigare ökning systembyte under år 2023
- Kultur- och fritidsnämnden
 - Ramökning från år 2024 med 8,5 mnkr (2024) respektive 20,5 mnkr (2025 tv) för ökade kostnader med anledning av investeringar simhall för internhyra och verksamhetskostnader.
- Finansförvaltningen
 - Ramökning för tillkommande räntekostnader för höjt ränteläge och ökad upplåning med anledning av pågående investeringstakt.

Kommunfullmäktige har 2023-04-25, § 41 beslutat inrätta en markenhet under kommunstyrelsen. Av beslutet följer ramjustera från miljö- och stadsbyggnadsnämnden till kommunstyrelsen från och med 1 januari 2023. Motsvarande ramjustering med 315 tkr är gjord för planperioden 2024-2027. Inom kommunstyrelsen omfördelas från kommunstyrelsens medel till förfogande till markenheten 350 tkr. Medlen återförs till kommunstyrelsens medel till förfogande den dag garveriprojektet slutförts i enlighet med förslag dnr KS/2023:384.

Investeringsram

För planperioden 2023 -2027 har kommunfullmäktige (2022-10-24, § 111) beslutat om 94 mnkr för investeringar, dvs genomsnittliga årliga investeringar med 23 mnkr. För 2023 beslutades om investeringar med 30 mnkr. Överflytt av pågående investeringar från år 2022 till år 2023 har därefter beslutats av kommunstyrelsen med 266 mnkr. Därtill har beslut fattats om ytterligare investeringar under 2023 med 1 mnkr. Sammantaget uppgår investeringsbudget 2023 till 297 mnkr. I 2023 års investeringar finns tre projekt överstigande 10 mnkr som förväntas pågå under flera år, ingående totalt 244 mnkr, där ej använda medel förväntas flyttas till år 2024. Av dessa är simhallsbygget det enskilt största projektet med total budget 252 mnkr, där 205 mnkr är oförbrukade vid ingången av år 2023.

Kommande investeringar där investeringsanslag inte beslutats, men utredning/förstudie eller projektering pågår för framtagande av beslutsunderlag:

- Värmeverket, stor flispanna
- Familjecentral
- Hängbro (ny) Malung
- Blomsterbäcksskolan, om – och tillbyggnad för att ersätta nuvarande moduler.
- Hemtjänstlokaler Malung
- Daglig verksamhet, lokaler
- LSS-boende, utbyggnad sex platser Passaren 9
- Räddningsstation Västra Sälensfjällen, nybyggnation
- Skyttehallen, ombyggnation till samlingslokal för föreningar och kommunen
- Idrottshallar, avyttring Jofahallen när anpassning Rosengrens är klart
- Tingshuset, ombyggnation till kontor och sammanträdesrum
- Särskilda boenden, anpassning för demens

I investeringsramen för 2024-2027 ingår dels årliga belopp för anpassningar i lokaler avseende energibesparande åtgärder, gator- och trottoarer samt belysning, dels investeringar enligt tidigare beslutad flerårsplan 2023-2026 avseende räddningsfordon. Tillkommande investeringar för budget 2024 och planperioden 2025-2027 är digital anslagstavla rondellen Malung, närvärmepanna Lima, skogsbilväg Stupberget, lastmaskin service- och teknik och ishallen sarg. Sargen i ishallen behöver bytas före 2025 och planeras därför att investering sker under 2024. Hallen är en förbundshall och enligt kraven behöver en ny sarg finnas senast kommande besiktning år 2025. Tidigare beslut om investering i stugor vid Bullsjöns camping har tagits bort.

Tillkommande kapitaltjänstkostnader 2024-2027 för nyinvesteringar enligt föreslagen investeringsplan har inte medräknats i föreslagna driftramar – utrymme saknas. Respektive nämnd behöver därför inrymma dessa inom föreslaget driftutrymme.

Driftramar 2024-2027

	Driftramar 2024-2027			
	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027
(tkr)				
Nämnd / förvaltning				
Kommunfullmäktige	-1 730	-1 730	-1 730	-1 730
Revision	-900	-900	-900	-900
Valnämnd	-1 350	-950	-1 350	-750
Överförmyndaren	-1 875	-1 875	-1 875	-1 875
Kommunstyrelsen	-100 565	-100 565	-100 565	-100 565
Barn- och utbildningsnämnden	-282 495	-282 495	-282 495	-282 495
Socialnämnden	-302 750	-302 750	-302 750	-302 750
Kultur- och fritidsnämnden	-37 185	-57 725	-57 725	-57 725
Räddningsnämnden *	-19 420	-18 920	-18 920	-18 920
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden	-6 305	-6 305	-6 305	-6 305
Nämndernas tilldelade budgetramar	-754 575	-774 215	-774 615	-774 015
Finansförvaltningen (netto)	-23 135	-38 536	-59 492	-82 188
Verksamhetens nettokostnader	-777 710	-812 751	-834 107	-856 203
Skatteintäkter	552 963	579 350	606 365	630 030
Generella statsbidrag och utjämning	229 157	227 836	228 891	230 260
Finansiella intäkter	8 600	8 800	9 100	9 500
Finansiella kostnader	-11 200	-12 600	-14 450	-14 700
Årets resultat	1 810	-9 365	-4 201	-1 113

* Fullmäktiges ursprungliga beslutade budget 2024 justerad för utökning ram räddningsnämnden enligt beslut fullmäktige § 84, 2023-09-25.

Investeringsramar 2024-2027

Objekt (tkr)	Beskrivning	2024	2025	2026	2027	Kap.kst
Mark, byggnader & tekniska anläggningar						
Digitala anslagstavlor	Rondellen	500				46
Energibesparande åtgärder	Årligt belopp	1 500	1 500	1 500	1 500	
** Medel för säkerhetsgruppen	Inom årliga medel, säkerhetshöjande åtgärder					
** Lokaler övrigt	Årligt belopp	2 500	2 500	2 500	2 500	
Närvärmepanna Lima	Skålmogården & Ungärde skola	18 000				1 350
Fjärrvärme	Reningsutrustning	5 000				292
Gator & vägar inkl trottarer	Årligt belopp, åtgärder	5 000	5 000	5 000	5 000	292
Belysning	Årligt belopp, utbyte	2 000	2 000	2 000	2 000	117
Skogsmark	Årligt belopp, markförvärv	2 000	2 000	2 000	2 000	50
Skogsbilvägar	Skogsbilväg Stupberget	400				23
Maskiner & Inventarier						
Måltid inventarier	Årligt belopp	500		500		38
Lastmaskin SoT/AME	Anskaffning t SoT, AME övertar ga fr SoT	3 000				275
Simhall	Inventarier	2 000				250
Ishallen - sarg	Reinvestering	1 000				125
Inventarier *	Hemtjänsten industrihus1	520				
Inventarier *	Daglig verksamhet	244				
FIP-bil 8360	Reinvestering	900				113
Ledningsbil 8080	Reinvestering	1 000				125
Verkstadsbil	Reinvestering	600				75
FIP-bil (tredje) Västra Sälensfjällen	Nyinvestering	2 000				
Reservbil FIP, FIB, Pickup, IVPA bil	Reinvestering		600			75
Tank till lastväxlare	Nyinvestering		900			83
Hävare/Stegbil Höjdfordon Lindvallen	Nyinvestering		7 000			642
Tankbil 8340 Transtrand/Lindvallen	Reinvestering			3 500		321
IVPA-bil till Lindvallen	Reinvestering			600		75
Tankbil Malung 8040	Reinvestering				3 800	348
Räddningsbil Tyngsjö räddningsvårn 8970	Reinvestering				900	113
Summa Mark, byggnader & tekniska anläggningar		36 900	13 000	13 000	13 000	-
Summa Maskiner & Inventarier		11 764	8 500	4 600	4 700	-
Summa totalt		48 664	21 500	17 600	13 000	-

* Fullmäktiges ursprungliga beslutade budget 2024 justerad för utökning investeringar inventarier socialnämnden enligt beslut fullmäktige § 81 och § 82, 2023-09-25.

Nämndplaner och driftbudget för 2024 och planperioden 2025-2027

Resultatnivån 2 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning uppnås inte för planperioden vare sig inklusive eller exklusive utfall från utdelningar, skoglig verksamhet och markexploatering. För att klara att bedriva verksamheten inom kommande års driftutrymme inkluderande kostnadsökningar och kapitaltjänstkostnader behöver anpassningar i verksamheterna ske, för att på så vis tillskapa ekonomiskt utrymme. Samtidigt behöver kommande års volymökningar inrymmas tillsammans med kostnadsökningar.

Uppdrag till nämnderna

För att bidra till "Målbild 2027" inkluderande målbild för Malung-Sälens kommuns geografiska område med tillhörande målområden för kommunkoncernen och ekonomisk utrymme, driftramar, behöver nämnderna dels anpassa verksamheterna till det utrymme som medges, dels besluta om verksamhetsmål och indikatorer.

- Samtliga nämnder uppdras att
 - Upprätta nämndplan för år 2024
 - Nämndplanen upprättas i anvisat systemstöd
 - Nämndplanens innehåll ska omfatta 2024 års planeringsförutsättningar (omvärlden, organisatoriska förutsättningar och kompetensförsörjning, befolknings- och bebyggelseutveckling, lokalförsörjning, digital utveckling samt andra händelser och beslut som påverkar), driftram med planerade åtgärder för budget i balans, investeringsram samt nämndmål, indikatorer med tillhörande aktiviteter. I nämndplanen redogörs därtill för nämndens ansvarsområde och uppdrag enligt fastställt reglemente.
 - Inom ramen för nämndplanens innehåll behöver därtill Dalastrategin 2030 samt Agenda 2030 – globala mål för hållbar utveckling beaktas.
 - Upprätta detaljbudget inom tilldelad ram
 - Detaljbudgeten upprättas i anvisat systemstöd
 - Inom tilldelad driftram budgetera för oförutsedda nettokostnader, uppgående till 1 procent av nämndens nettokostnadsram.
 - Fastställa nämndplan och detaljbudget för 2024 senast december 2023.